

AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“

PATVIRTINTA
Kokybės, aplinkosaugos ir
saugos darbe direktoriaus
2016 m. kovo 16 d.
įsakymu Nr. TV1(1.2-1)-75

PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR MIŠINIŲ SANDĖLIAVIMO IR NAUDOJIMO INSTRUKCIJA BDS-17

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Instrukcijos paskirtis ir taikymas

1. Šios instrukcijos paskirtis – nustatyti pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių sandėliavimo ir naudojimo darbe reikalavimus.
2. Šios instrukcijos reikalavimus privalo vykdyti visi Akcinės Bendrovės „ORLEN Lietuva“ (toliau – Bendrovė) darbuotojai, ir, pagal atitinkamų sutarčių nuostatas, rangovų darbuotojai sandėliuojantys, naudojantys Bendrovės teritorijoje pavojingas chemines medžiagas ir mišinius.
3. Šios instrukcijos reikalavimai netaikomi:
 - 3.1. Atliekoms;
 - 3.2. Radioaktyviosioms medžiagoms;
 - 3.3. Naftai ir jos produktams esantiems technologiniuose įrenginiuose arba technologiniuose aparatuose (pvz: vamzdynuose, rezervuaruose, kolonose ir t.t.);
 - 3.4. Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių gabenimui geležinkelių ir kelių transportu.

II. NUORODOS

4. Šie teisės aktai taikomi kartu su šia instrukcija, atsižvelgiant į jų aktualią redakciją jų taikymo metu:
 - 4.1. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymas, priimtas 2000 m. balandžio 18 d. Nr. VIII-1641.
 - 4.2. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas, priimtas 2003 m. liepos 1 d. IX-1672.
 - 4.3. Bendrosios gaisrinės saugos taisyklės, patvirtintos Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005 vasario 18 d. įsakymu Nr. 64 (Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. 1-233 redakcija) (Valstybės žinios, 2010-08-19, nr. 99-5167).
 - 4.4. Darbuotojų apsaugos nuo cheminių veiksnių darbe nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 97/406. (Žin., 2001, Nr. 65-2396; 2005, Nr. 55-1907).

4.5. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančiu Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančiu Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančiu Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL 2006 L 396, p. 1) (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006).

4.6. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantis ir panaikinantis direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1), (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008).

4.7. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 453/2010 iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH).

III. NAUDOJAMOS SĄVOKOS

5. Šioje instrukcijoje vartojami terminai ir apibrėžtys:

Cheminė medžiaga – natūralus ar dirbtinis cheminis elementas arba cheminių elementų junginys, įskaitant priedus, reikalingus gaminio stabilumui išlaikyti, ir priemaišas, atsirandančias gaminant, išskyrus tirpiklius, kurie gali būti atskirti nedarant poveikio medžiagos stabilumui bei nepakeičiant jos sudėties.

Cheminis mišinys (preparatas) – dviejų ar daugiau cheminių medžiagų mišinys ar tirpalas.

Etiketė – tam tikro dydžio ir formos gaminys (popierinė, plastikinė kortelė ar lapelis), pritvirtinamas prie pakuotės (taros), kuriame pateikta informacija apie cheminės medžiagą ar preparatą (mišinį).

Naudojimas – cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) laikymas, sudėjimas ar supylimas į talpyklas, perdėjimas ar perpylimas iš vienos talpyklos į kitą, perkėlimas iš vienos vietos į kitą, sumaišymas ar sunaikinimas.

Pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) – cheminės medžiagos ir mišiniai, priskiriami vienai ar kelioms pavojingumo klasėms ir kategorijoms, nurodytoms Reglamente (EB) Nr. 1272/2008 (*žr. 1 priedą*).

Pavojaus piktograma – grafinis vaizdas, kurį sudaro simbolis ir kiti grafiniai elementai, pavyzdžiui, rėmelis, fonas ar spalva, skirti tikrai informacijai apie pavojų perteikti (*žr. 1 priedą*).

Pavojingumo frazė – pavojingumo klasei ir kategorijai priskirta frazė, kuria aprašomas pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) pavojingumo pobūdis, įskaitant, kai tinkama, pavojingumo laipsnį.

Atsargumo frazė – frazė, kuria aprašoma rekomenduojama (-os) priemonė (-ės), skirta (-os) kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį, atsirandantį dėl sąlyčio su naudojama ar šalinama pavojinga chemine medžiaga mišinys (preparatas), arba tokio poveikio išvengti.

Sandėliavimas – tai pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) laikymas, saugojimas tam skirtuose pastatuose, patalpose, aikštelėse.

Saugos duomenų lapas – tai nustatyto turinio informacija apie pavojingą cheminę medžiagą ir mišinį (preparatą), kuria remiantis galima imtis reikalingų priemonių, susijusių su žmonių sveikatos apsauga, sauga darbo vietoje ir aplinkos apsauga.

IV. PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

6. Darbuotojai naudojantys pavojingas chemines medžiagas ar mišinius (preparatus) ir/ar atliekantys pavojingų cheminių medžiagų ar mišinių (preparatų) sandėliavimo darbus privalo:

6.1. Prieš atliekant darbus susipažinti bei vadovautis naudojamos ir/ar sandėliuojamos pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) saugos duomenų lapu.

6.2. Atliekant darbus su pavojinga chemine medžiaga ar mišiniu (preparatu) naudoti asmenines apsaugos priemonės, nurodytas tos pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) saugos duomenų lape.

6.3. Nutraukti darbus ir nedelsiant informuoti tiesioginį vadovą, esant:

6.3.1. Darbo aplinkos užteršimams (išsiliejimams, išbirimams, uždujinimams ir t.t.) pavojingomis cheminėmis medžiagomis ar mišiniais (preparatais).

6.3.2. Neįskaitomoms ar nesant lietuvių kalba etiketėms ant pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) pakuočių (tarų).

7. Padalinių vadovai privalo:

7.1. Kiekvienai pareigybei, kurias užimantys darbuotojai naudos pavojingas chemines medžiagas ar mišinius (preparatus) ir/ar atliks pavojingų cheminių medžiagų ar mišinių (preparatų) sandėliavimo darbus, parengti darbuotojui privalomų susipažinti su pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) saugos duomenų lapais sąrašus (toliau – sąrašas) (**žr. 3 priedą**), bei ne rečiau kaip kas metai šiuos sąrašus peržiūrėti ir atnaujinti.

7.2. Vadovaudamasis parengtu/atnaujintu sąrašu supažindinti susijusius darbuotojus su kiekvienos pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) saugos duomenų lapu prieš pradėdant dirbti bei vėliau periodiškai ne rečiau kaip kas 12 (dvylika) mėnesių, tai įforminant instruktavimų darbo vietoje žurnale.

7.3. Prieš pradėdant naudoti naują pavojingą cheminę medžiagą ar mišinį (preparatą) supažindinti susijusius darbuotojus su naujos pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) saugos duomenų lapu, papildomai instruktuojant ir pasirašant instruktavimų darbo vietoje registravimo žurnale.

7.4. Naudojamų pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) saugos duomenų lapus laikyti darbuotojams žinomoje ir prieinamoje vietoje.

7.5. Aprūpinti darbuotojus tinkamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis bei tinkama darbo su pavojingomis cheminėmis medžiagomis ir mišiniais (preparatais) įranga ir nustatyti šios įrangos techninio aptarnavimo ir remonto tvarką, kuri garantuotų darbuotojų saugą ir sveikatą.

7.6. Iki minimumo mažinti darbuotojų darbo trukmę, kurie yra ar gali būti veikiami pavojingų cheminių medžiagų ar mišinių (preparatų).

7.7. Pavojingas chemines medžiagas ar mišinius (preparatus) į padalinį priimti tik tinkamai supakuotas, paženklintas etiketėmis lietuvių kalba bei turinčius saugos duomenų lapus atitinkančius 10 punkto reikalavimus.

V. REIKALAVIMAI PAVOJINGŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ IR MIŠINIŲ (PREPARATŲ) SANDĖLIAVIMUI

8. Bendrieji reikalavimai sandėliavimo vietoms

8.1. Pavojingas chemines medžiagas ar mišinius (preparatus) leidžiama sandėliuoti tik tam tikslui suprojektuotose, pastatytuose ir įrengtuose pastatuose, patalpose ir/ar aikštelėse.

8.2. Sandėliavimo vietos turi būti įrengtos taip, kad į jas nepatektų su sandėliuojamomis pavojingomis cheminėmis medžiagomis ir mišiniais (preparatais) nesusiję asmenys. Prie įėjimo vietų turi būti pakabintas saugos ir sveikatos draudžiamasis ženklas „Pašaliniam eiti draudžiama“.

8.3. Sandėliavimo vietos turi būti aprūpintos kolektyvinėmis apsaugos priemonėmis (pvz: akių praplovimo skystis, avarinis dušas ir t.t.), nurodytomis sandėliuojamų pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) saugos duomenų lapuose.

8.4. Priklausomai nuo laikomų pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų), sandėliavimo vietos turi būti paženklintos atitinkamu įspėjamoju ženklu (**žr. 4 priedą**).

8.5. Sandėliavimo vietose draudžiama užkrauti langus, duris, praėjimus ir vartus.

8.6. Sandėliavimo vietose draudžiama laikyti elektrinius autokrautuvus, motorines transporto priemones bei įkrauti jų akumulatorius.

9. Bendrieji pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) sandėliavimo reikalavimai

9.1. Pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) turi būti laikomi grupėmis pagal jiems gesinti naudojamas medžiagas (vanduo, putos ir t. t.), bei vadovaujantis saugos duomenų lapuose pateikta informacija.

9.2. Pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai), aktyviai reaguojantys su vandeniu, turi būti laikomi atskiroje sandėlio patalpoje, hermetiškoje taroje, ne žemiau kaip 15 cm virš grindų.

9.3. Pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) esantys pakuotėse (statinėse, maišuose ir pan.) turi būti laikomi lentynose arba rietuvėse. Kraunant į rietuves, pakuotės turi būti dedamos ant medinių ar kitokių padėklų.

9.4. Kraunant pavojingas chemines medžiagas ir mišinius (preparatus) ant lentynų ar į rietuves, turi būti vadovaujama ženkais, nurodančiais pakuočių viršų. Pakuotę krauti taip, kad šonas su etikete ir pavojingumo simboliu būtų atsuktas į praėjimo pusę.

9.5. Sandėliavimo vietose, kurių plotas mažesnis kaip 200 m², praeigos tarp lentynų, rietuvių ir tarpai nuo jų iki sienų labiausiai išsikišusių konstrukcijų turi būti ne siauresni kaip 0,8 m ir neužkrauti.

9.6. Sandėliuose, kurių plotas didesnis kaip 200 m² turi būti:

9.6.1. praeigos ne siauresnės kaip 1,2 m tarp lentynų ir rietuvių, o tarp sienų labiausiai išsikišusių konstrukcijų ir rietuvių - ne siauresnės kaip 0,8 m.

9.6.2. pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) laikomų ne lentynose, sandėliavimo vietos pažymėtos juostomis ant grindų.

9.7. Draudžiama pavojingas chemines medžiagas ir mišinius (preparatus) fasuoti, pilstyti ir degazuoti bendros paskirties sandėlių patalpose.

9.8. Pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) turi būti sandėliuojamos originalioje gamintojo pateiktoje (pvz: metalinėje, stiklinėje, plastikinėje) pakuotėje.

9.9. Sandėliavimo vietose, kuriose laikomos degiosios medžiagos ir mišiniai draudžiama laikyti tuščią tarą toje pačioje patalpoje.

9.10. Ėsdinančiųjų medžiagų ir mišinių laikymo vietose turi būti neutralizuojančių medžiagų atsarga.

VI. BENDRIEJI REIKALAVIMAI DARBUI SU PAVOJINGOMIS CHEMINĖMIS MEDŽIAGOMIS IR MIŠINIAIS (PREPARATAIS)

10. Bendrieji reikalavimai saugos duomenų lapams:

10.1. Saugos duomenų lapai privalo būti paruošti lietuvių kalba.

10.2. Saugos duomenų lapai privalo atitikti 4.7 punkte pateikto dokumento reikalavimams.

10.3. Bendrovėje draudžiama naudoti duomenų saugos lapus, paruoštus/atnaujintus iki 2010 m. gruodžio 1 d.

10.4. Saugos duomenų lapo paruošimo/peržiūros data privalo būti nurodyta saugos duomenų lapo antraštėje.

11. Darbo vietoje naudoti tik tas pavojingas chemines medžiagas ir mišinius (preparatus), kurių pakuotės yra paženklintos etiketėmis lietuvių kalba.

12. Jei darbo metu reikalinga, kad pavojinga cheminė medžiaga ar mišinys (preparatas) būtų patalpinta kitoje ne gamintojo originalioje pakuotėje, tai naujoji pakuotė (tara) turi būti parinkta vadovaujantis tos pavojingos cheminės medžiagos ar mišinio (preparato) saugos duomenų lape pateikta informacija bei paženklinta atitinkama etikete vadovaujantis **5 priede** pateikta informacija.

13. Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) perpilimo, dozavimo ir kiti perkrovimo darbai turi būti atliekami naudojant rankinius ar mechaninius tam tikslui skirtus perpilimo prietaisus, įrangą (pvz: pompas, siurblius ir kt.).

14. Atliekant visas pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) perpilimo operacijas, po galimomis išsiliejimo vietomis turi būti padėti surinkimo padėklai.

15. Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) perpylimui, dozavimui ir kitoms perkrovimo operacijoms draudžiama naudoti techniškai netvarkingą įrangą, prietaisus.

16. Patalpose, kuriose naudojamos pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai), ventiliacija turi užtikrinti tokią aplinkos oro apykaitą, kad šių medžiagų koncentracijos darbo aplinkos ore neviršytų ribinių verčių.

17. Darbo vietose, kuriose naudojamos esdinančiosios medžiagos ir mišiniai, ne didesniu kaip 50 metrų atstumu turi būti įrengtas avarinis dušas ir akių praplovimo įtaisas (toliau – avarinės apiplovimo priemonės). Jei tokiu atstumu nėra įrengtų stacionarių avarinių apiplovimo priemonių, tai turi būti naudojamos mobilios avarinės apiplovimo priemonės. Prieš darbų pradžią turi būti įsitikinta, kad avarinės apiplovimo priemonės yra veiksmingos (veikiančios, neužtvirtos, neužgriozdintos ir kt.).

18. Darbo vietose bei kitose vietose neskirtose pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) sandėliavimui, leidžiama laikyti ne didesnę kiekį nei sunaudojama per pamainą.

19. Bendrovės padalinių vadovai prieš grąžindami panaudotą pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) pakuotę (statines, konteinerius ir kt.) į Bendrovės centrinį sandėlį, turi organizuoti:

19.1. pakuočių išvalymą (išplovimą, išgarinimą);

19.2. visų esamų ant pakuočių etikečių panaikinimą (pašalinimą).

20. Bendrovės padalinių vadovai prieš pristatydami į Bendrovės centrinį sandėlį, gamybiniame procese panaudotą katalizatorių ar kitas pavojingas chemines medžiagas ar mišinius (preparatus), turi:

20.1. suderinti su Bendrovės centrinio sandėlio vadovu, dėl katalizatoriaus ar kitų pavojingų medžiagų pristatymo sąlygų;

20.2. pateikti Bendrovės centrinio sandėlio vadovui saugos duomenų lapą;

20.3. paženklinti pakuotę atitinkama etikete vadovaujantis **5 priede** pateikta informacija, su papildomu užrašu „PANAUDOTA“.

21. Panaudotos pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) turi būti tvarkomos vadovaujantis galiojančiomis Bendrovės atliekų tvarkymo taisyklėmis.

22. Naudojant buitines valymo/dezinfekavimo priemones, turi būti vadovujamasi etiketėje, esančioje ant pakuotės, surašytais reikalavimais.

23. Laboratorijose pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai) (pvz., reagentai), turi būti naudojamos vadovaujantis technine, metodine dokumentacija (pvz., ASTM, LST, EN, ISO, GOST, TS).

VII. VEIKSMAI AVARINIAIS ATVEJAIS

24. Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) sandėliavimo ar naudojimo metu įvykus incidentui, avarijai, nelaimingam atsitikimui, pranešti:

24.1. bendruoju pagalbos telefono numeriu - 3333 Bendrovės dispečeriui;

24.2. tiesioginiam padalinio vadovui.

25. Neutralizuojant, surenkant ar kitaip tvarkant pavojingas chemines medžiagas ir mišinius (preparatus) turi būti vadovujamasi pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) saugos duomenų lapuose pateikta informacija.

26. Surinktos, neutralizuotos, pasenusios, neidentifikuotos pavojingos cheminės medžiagos ir mišiniai (preparatai), užterštos pakuotės ir kt., turi būti sudedamos atskirai nuo kitų pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) ir tvarkomos pagal galiojančius Bendrovės Atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimus.

Parengė
Procesų saugos specialistas
Vytautas Ežerskis

2016-03-04

Pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių pavojingumo kategorijos ir pavojaus piktogramos pagal Europos parlamento ir tarybos pavirtintą cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo reglamentą (EB) Nr.1272/2008.

PAVOJINGŲ MEDŽIAGŲ PAVOJINGUMO KATEGORIJOS PAVOJAUS PIKTOGRAMOS

Pavojaus piktograma	Pavojingumo klasės ir kategorijos
	Korozija Ėsdina metalą (1 pavojaus kategorija), Odos ėsdinimas (1A, 1B ir 1C pavojaus kategorijos), Smarkus akių pažeidimas (1 pavojaus kategorija).
	Aplinka Pavojinga vandens aplinkai (1 ūmaus pavojaus kategorija, (1, 2 lėtinio pavojaus kategorijos).
	Dujų balionas Slėgio veikiamos dujos, Suslėgtosios dujos, Suskystintosios dujos, Atšaldytos suskystintosios dujos, Išstipintosios dujos.
	Šauktukas Ūmus toksiškumas (prarijus, per odą, įkvėpus) (4 pav. kat.), Odos dirginimas (2 pav. kat.), Akių dirginimas (2 pav. kat.), Odos jautrinimas (1 pav. kat.), Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (vienkart. poveikis) (3 pav. kat.), Kvėpavimo takų dirginimas, Narkotinis poveikis.
	Sprogstanti bomba Nestabilios sprogiosios medžiagos, Savaime reaguojančios medžiagos ir mišiniai (A ir B tipai), Organiniai peroksidai (A ir B tipai).
	Liepsna Degiosios dujos (1 pavojaus kategorija), Degieji aerosoliai (1 ir 2 pavojaus kategorijos), Degieji skysčiai (1, 2 ir 3 pavojaus kategorijos), Degiosios kietosios medžiagos (1 ir 2 pavojaus kategorijos), Savaime reaguojančios medžiagos ir mišiniai (B, C, D, E, F tipai), Piroforiniai skysčiai (1 pavojaus kategorija), Piroforinės kietosios medžiagos (1 pavojaus kategorija), Savaime kaistančios medžiagos ir mišiniai (1, 2 pavojaus kategorijos), Medžiagos ir mišiniai, kontaktuodami su vandeniu išskiriantys degiąsias dujas (1, 2 ir 3 pav. kat.), Organiniai peroksidai (B, C, D, E ir F tipai).
	Liepsnojantis lankas Oksiduojančiosios dujos (1 pav. kat.), Oksiduojantieji skysčiai (1, 2 ir 3 pav. kat.), Oksiduojančiosios kietosios medžiagos (1, 2 ir 3 pav. kat.).
	Pavojai sveikatai Kvėpavimo takų jautrinimas (1 pavojaus kategorija), Mutageninis poveikis lytinėms ląstelėms (1A, 1B ir 2 pavojaus kategorija), Kancerogeniškumas (1A, 1B ir 2 pavojaus kategorija), Toksinis poveikis reprodukcijai (1A, 1B ir 2 pavojaus kategorija), Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (vienkart. poveikis) (1, 2 pavojaus kategorija), Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (kartotinis poveikis) (1, 2 pavojaus kategorija), Plaučių pakenkimo prarijus pavojus (1 pavojaus kategorija).
	Kaukolė ir sukryžiuoti kaulai Ūmus toksiškumas (prarijus, per odą, įkvėpus) (1, 2 ir 3 pavojaus kategorija).

Pavojingumo kategorijų sąvokos:

Sprogioji medžiaga ar mišinys – tai kieta ar skysta medžiaga ar medžiagų mišinys, kurie savaime gali chemiškai reaguoti išskirdami tokios temperatūros ir slėgio dujas tokiu greičiu, kad tai gali padaryti žalą aplinkai.

Degiosios dujos – tai dujos ar dujų mišinys, 20 oC temperatūroje ir esant standartiniam 101,3 kPa slėgiui sudarantis degų mišinį.

Oksiduojančiosios dujos – tai bet kokios dujos ar dujų mišinys, kurie, paprastai gaudami deguonies, sukelia ar skatina kitos medžiagos degimą.

Slėgio veikiamos dujos – tai dujos, kurios laikomos talpykloje, kurioje yra 200 kPa arba didesnis slėgis, arba kurios yra suskystintos arba suskystintos ir atšaldytos. Joms priskiriamos suslėgtos dujos, suskystintos dujos, ištirpdytos dujos ir atšaldytos suskystintos dujos.

Degusis skystis – tai skystis, kurio pliūpsnio temperatūra ne aukštesnė kaip 60 °C.

Degioji kietoji medžiaga – tai kietoji medžiaga, kuri lengvai užsidega arba trinties metu sukelia ugnį arba skatina degimą.

Savaime reaquojančiosios medžiagos ar mišiniai - yra termiškai nestabilios skystos ar kietos medžiagos arba mišiniai, kurie stipriai egzotermiškai skyla net be deguonies (oro). Ši sąvoka neaprepia medžiagų ir mišinių, kurie pagal šią dalį priskirti sprogmenims, organiniams peroksidams ar oksidatoriams.

Piroforinis skystis – tai skysta medžiaga ar mišinys, kurių net mažas kiekis ore per penkias minutes užsidega.

Piroforinė kietoji medžiaga – tai kieta medžiaga ar mišinys, kurių net mažas kiekis per penkias minutes ore užsidega.

Savaime kaistančioji medžiaga ar mišinys – tai skystis, kieta medžiaga ar mišinys, išskyrus piroforinius skysčius ar kietąsias medžiagas, kurios, reaguodamos su oru ir negaudamos papildomos energijos savaime kaista; tokia medžiaga ar mišinys skiriasi nuo piroforinio skysčio ar kietosios medžiagos tuo, kad užsidega tik kai jos yra didelis kiekis (kilogramais) ir per ilgą laiką (valandas ar dienas).

Medžiagos ir mišiniai, kurie, reaguodami su vandeniu, išskiria degias dujas – tai kietos arba skystos medžiagos ar mišiniai, kurie, sąveikaudami su vandeniu, gali savaime užsidegti ar išskiria pavojingą kiekį degių dujų.

Oksiduojujantis skystis – tai skysta medžiaga ar mišinys, kurie, nors patys nebūtinai degūs, gali, paprastai naudodami deguonį, uždegti kitą medžiagą ar paskatinti jos degimą.

Oksiduojančioji kietoji medžiaga – tai kieta medžiaga ar mišinys, kurie, nors patys nebūtinai degūs, gali, paprastai naudodami deguonį, uždegti kitą medžiagą ar paskatinti jos degimą.

Organiniai peroksidai – tai skystos ar kietos organinės medžiagos turinčios divalentę - O-O- sandarą, kurias galima laikyti vandenilio peroksido derivatais, kai vienas ar abu vandenilio atomai pakeisti organiniais radikalais. Organiniai peroksidai yra termiškai nestabilios medžiagos ar mišiniai, kurie gali skilti egzoterminiu savaime spartėjančiu būdu.

Metaly korozija sukianti medžiaga ar mišinys – tai medžiaga ar mišinys, kurie dėl cheminio poveikio smarkiai pažeidžia ar sunaikina metalą.

Ūmus toksiškumas – tai neigiamas poveikis, pasireiškiantis per 24 valandas prarijus ar susilietus su oda, veikiant viena ar keliomis medžiagos ar mišinio dozėmis, arba veikiant kvėpavimo takus 4 valandas.

Odos ėsdinimas – tai negrįžtamasis odos žalojimas, t.y. matoma epidermio ir dermio nekrozė po bandomosios medžiagos uždėjimo ne ilgiau kaip 4 valandoms.

Odos dirginimas – tai grįžtamasis sužalojimas bandomąja medžiaga veikiant ne ilgiau kaip 4 valandas.

Smarkus akių pažeidimas – tai akies audinio pažeidimas arba smarkus fizinis regėjimo pabloginimas uždėjus bandomosios medžiagos ant išorinio akies paviršiaus, nepraeinantis per 21 dienas po uždėjimo.

Akių sudirginimas – tai akies pakitimų sukėlimas uždėjus bandomosios medžiagos ant išorinio akies paviršiaus, visiškai praeinantis per 21 dienas po uždėjimo.

Kvėpavimo takus jautrinanti medžiaga – tai medžiaga, kurios įkvėpus padidėja kvėpavimo takų jautrumas.

Oda jautrinanti medžiaga – tai medžiaga, kuri, patekusi ant odos, sukelia alerginę reakciją.

Mutageninis poveikis lytinėms ląstelėms – tai nuolatinis ląstelėje esančios genetinės medžiagos kiekio ar sandaros pokytis. Tai medžiagos, kurios padidina mutacijų skaičių ląstelių ir (arba) organizmų populiacijose.

Kancerogenas – tai medžiaga ar mišinys, sukiantis vėžį ar didinantis jo paplitimą.

Toksinis poveikis reprodukcijai - aprėpia neigiamą poveikį suaugusių vyrų ir moterų lytinei funkcijai ir vaisingumui, taip pat toksinį poveikį palikuonių vystymuisi. Toksinis poveikis reprodukcijai skirstomas į dvi pagrindines grupes:

- a) neigiamas poveikis lytinei funkcijai ir vaisingumui;
- b) neigiamas poveikis palikuonių vystymuisi.

Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (vienkartinis poveikis) – tai savitas nemirtinas toksiškumas konkrečiam organui, pasireiškiantis po vienkartinio medžiagos ar mišinio poveikio.

Specifinis toksiškumas konkrečiam organui (kartotinis poveikis) – tai savitas toksiškumas konkrečiam veikiamam organui, pasireiškiantis po kartotinio medžiagos arba mišinio poveikio.

Plaučių pakenkimo pavojus prarijus – tai medžiagos ar mišiniai, kuriuos prarijus gali kilti plaučių pakenkimo pavojus žmonėms.

Ūmus toksiškumas vandens aplinkai – tai būdinga medžiagos savybė žaloti organizmą po trumpalaikio poveikimo ta medžiaga.

Lėtinis toksiškumas vandens aplinkai – medžiagai būdinga savybė sukelti neigiamą poveikį vandens organizmams dėl paveikimo, kurio trukmė nustatoma pagal organizmo gyvenimo ciklą.

Ozono sluoksniui pavojinga medžiaga – tai medžiaga, kuri, remiantis turimais įrodymais apie jos savybes ir numatomus ar stebimus padarinius aplinkai, gali kelti pavojų stratosferinio ozono sluoksniui sudėčiai ir (arba) funkcijai.

Pavojingų cheminių mišinių (preparatų) pavojingumo simboliai ir nuorodos, pagal Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 61-o straipsnio 4 dalį, galiojantys iki 2017m. birželio 1 d.

Pavojingumo kategorija	Rizikos frazės	Pavojingumo simbolis
<u>Sprogieji preparatai</u> – tai kieti, skysti, pastos ar gelio pavidalo preparatai, kurie be atmosferos deguonies gali egzotermiškai reaguoti staigiai išsiskiriant dujoms ir kurie nustatytomis bandymo sąlygomis detonuoja, greitai sudega arba sprogsa juos kaitinant iš dalies uždaroje erdvėje.	R 2 Sprogimo rizika nuo smūgio, trinties, ugnies ar kitų uždegimo šaltinių. R 3 Ypač didelė sprogimo rizika nuo smūgio, trinties, ugnies ar kitų uždegimo šaltinių.	
<u>Oksiduojantys preparatai</u> – tai preparatai, kuriems liečiantis su kitomis medžiagomis, ypač su degiomis, vyksta intensyvi egzoterminė reakcija.	R 7 Pavojinga gaisro atžvilgiu. R 8 Gali užsidegti dėl sąveikos su galinčiomis degti medžiagomis. R 9 Gali sprogti sumaišyta su galinčiomis degti medžiagomis.	
<u>Ypač degūs preparatai</u> – tai skysti preparatai, kurių pliūpsnio temperatūra yra labai žema, o virimo temperatūra yra žema, bei dujiniai preparatai, kurie, esant aplinkos temperatūrai ir slėgiui, užsidega nuo sąlyčio su oru.	R 12 Ypač degi.	
<u>Labai degūs preparatai</u> – tai: a) Preparatai, kurie be pašalinės energijos gali įkaisti ir pagaliau užsidegti ore esant aplinkos temperatūrai; b) kieti preparatai, kurie gali lengvai užsidegti vos susilietę su uždegimo šaltiniu ir kurie toliau dega arba sudega pašalinius uždegimo šaltinį; c) skysti preparatai, kurių pliūpsnio temperatūra labai žema; d) preparatai, kurie, susilietę su vandeniu arba drėgnu oru, išskiria ypač degias dujas pavojingais kiekiais.	R 11 Labai degi. R 15 Reaguoja su vandeniu, išskirdamos ypač degias dujas. R 17 Savaime užsideganti ore.	
<u>Degūs preparatai</u> – tai skysti preparatai, kurių pliūpsnio temperatūra yra žema.	R 10 Degi.	–
<u>Labai toksiški preparatai</u> – tai preparatai, kurie labai mažu kiekiu įkvėpti, praryti arba patekę per odą sukelia mirtį arba ūmų ar lėtinį sveikatos sutrikimą.	R 26 Labai toksiška įkvėpus. R 27 Labai toksiška susilietus su oda. R 28 Labai toksiška prarijus. R 39 Sukelia labai sunkius negrįžtamus sveikatos pakenkimus.	
<u>Toksiški preparatai</u> – tai preparatai, kurie mažu kiekiu įkvėpti, praryti arba patekę per odą sukelia mirtį arba ūmų ar lėtinį sveikatos sutrikimą.	R 23 Toksiška įkvėpus. R 24 Toksiška susilietus su oda. R 25 Toksiška prarijus. R 39 Sukelia labai sunkius negrįžtamus sveikatos pakenkimus. R 48 Veikiant ilgą laiką sukelia	

	sunkius sveikatos sutrikimus.	
<u><i>Kenksmingi preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie įkvėpti, praryti arba patekę per odą gali sukelti mirtį arba ūmų ar lėtinį sveikatos sutrikimą.	R 20 Kenksminga įkvėpus. R 21 Kenksminga susilietus su oda. R 22 Kenksminga prarijus. R 48 Veikiant ilgą laiką sukelia sunkius sveikatos sutrikimus. R 65 Kenksminga – prarijus, gali pakenkti plaučiams. R 68 Gali sukelti negrįžtamus sveikatos pakenkimus.	
<u><i>Ėsdinantys preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie susilietę su gyvais audiniais gali juos suardyti.	R 34 Nudegina. R 35 Stipriai nudegina.	
<u><i>Dirginantys preparatai</i></u> – tai neėsdinantys preparatai, kurie trumpai, ilgai ar pakartotinai liestamiesi su oda arba gleivine gali sukelti uždegimą.	R 36 Dirgina akis. R 37 Dirgina kvėpavimo takus. R 38 Dirgina odą. R 41 Gali smarkiai pažeisti akis.	
<u><i>Jautrinantys preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie įkvėpti arba patekę per odą gali sukelti tokią padidėjusio jautrumo reakciją, kad toliau veikiant medžiagai ar preparatui pasireiškia būdingas neigiamas poveikis.	R 42 Gali sukelti alergiją įkvėpus.	
<u><i>Kancerogeniniai preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie įkvėpti, praryti arba patekę per odą gali sukelti vėžį arba padidinti sergamumą vėžiu.	1 ir 2 kategorijos: R 45 Gali sukelti vėžį. R 49 Gali sukelti vėžį įkvėpus.	
	3 kategorijos: R 40 Įtariama, kad gali sukelti vėžį.	
<u><i>Mutageniniai preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie įkvėpti, praryti arba patekę per odą gali sukelti paveldimus neigiamus genetinius pokyčius arba padidinti jų dažnumą.	1 ir 2 kategorijos: R 46 Gali sukelti paveldimus genetinius pakenkimus.	
	3 kategorijos: R 68 Gali sukelti negrįžtamus sveikatos pakenkimus.	
<u><i>Toksiški reprodukcijai preparatai</i></u> – tai preparatai, kurie įkvėpti, praryti arba patekę pro odą gali sukelti nepaveldimą neigiamą poveikį palikuonims arba padidinti jų dažnumą ir (arba) susilpninti vyrų arba moterų reprodukcinės funkcijas arba pajėgumą.	1 ir 2 kategorijos: R 60 Kenkia vaisingumui. R 61 Kenkia negimusiam vaikui.	
	3 kategorijos: R 62 Gali pakenkti vaisingumui. R 63 Gali pakenkti negimusiam vaikui.	

<p><u>Aplinkai pavojingi preparatai</u> – tai preparatai, kurie patekę į aplinką sukelia ar gali sukelti tiesioginį ar uždelstą pavojų vienam ar keliems aplinkos komponentams.</p>	<p>R 50 Labai toksiška vandens organizmams. R 51 Toksiška vandens organizmams. R 52 Kenksminga vandens organizmams. R 53 Gali sukelti ilgalaikius nepalankius vandens ekosistemų pakitimus. R 54 Toksiška augmenijai. R 55 Toksiška gyvūnijai. R 56 Toksiška dirvožemio organizmams. R 57 Toksiška bitėms. R 58 Gali sukelti ilgalaikius nepalankius aplinkos pakitimus. R 59 Pavojinga ozono sluoksniui.</p>	
---	---	---

Darbuotojui privalomų susipažinti su pavojingų cheminių medžiagų ar mišinių (preparatų) saugos duomenų lapais sąrašo forma.

AKCINĖ BENDROVĖ „ORLEN LIETUVA“

TVIRTINU:

(Padalinio vadovo pareigos)

(parašas) _____

(vardas, pavardė) _____

201__ m. ____ mėn. ____ d.

(padalinio pavadinimas)

(pareigybės pavadinimas)

Darbuotojui privalomų susipažinti su pavojingų cheminių medžiagų ir mišinių (preparatų) saugos duomenų lapais sąrašas Nr. ____

Eil. Nr.	Pavojingos cheminės medžiagos ir mišinio (preparato) pavadinimas	Saugos duomenų lapo paskutinio peržiūrėjimo data

SUDERINTA:

Darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas
Sąrašą parengė:

Įspėjamieji ženklai.

ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI

ŽENKLAS	PAVADINIMAS
	Įspėjimas sprogiosios medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas oksiduojančiosios medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas degios medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas labai toksiškos, toksiškos, kancerogeninės, mutageninės, toksiškos reprodukcijai medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas kenksmingos, dirginančios, jautrinančios medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas ėsdinančios medžiagos ir mišiniai
	Įspėjimas apie bendrojo pobūdžio pavojų

Pastaba: Įspėjamojo ženklo fonas turi būti geltonos arba geltonai oranžinės spalvos.

Etiketėje privaloma nurodyti informacija:

- a) cheminės medžiagos ar mišinio pavadinimas
- b) pavojaus piktogramos;
- c) signaliniai žodžiai;
- d) pavojingumo frazės;
- e) atsargumo frazės.

Etiketės pavyzdys

EMULSUOTAS GUDRONAS

Signalinis žodis: *Pavojingas.*

Pavojaus piktogramos: *GHS07 GHS08 GHS09*

Pavojingumo frazės:

H332: Kenksmingas įkvėpus.

H350: Gali sukelti vėžį.

H361: Įtariama, kad kenkia vaisingumui arba negimusiam vaikui.

H373: Gali pakenkti organams.

H410: Labai toksiškas vandens organizmams, sukelia ilgalaikius pakitimus.

Atsargumo frazės:

P201: Prieš naudojimą gauti specialias instrukcijas.

P260: Neįkvėpti dulkių, dūmų, dujų, rūko, garų, aerozolio.

P273: Saugoti, kad nepatektų į aplinką.

P281: Naudoti reikalaujamas asmenines apsaugos priemones.

P308 + P313: Esant sąlyčiui arba jeigu numanomas sąlytis, kreiptis į gydytoją.

P501: Turinį/talpyklą išpilti (išmesti) į